

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, V. Arany János-utca 1.

SZERKESZTI

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

„650,000 ember . . .“

Mondja meg tisztelt Péchy Tamás uram, a ki lévén a magyar képviselőháznak dicsőséges elnöke, hát igazán nincs e világon semmi egyéb, a mit a magyar zsidóságról jó szívvvel, lélekkel elmondani lehetne, midőn piaczi nyelven feléjük zuditják a legnagyobb invektívákat, mint azt az egyet, hogy hatszázötvenezen vannak.

Lehet-e hinni az elnöki felszólítás, vagy rendreutasítás őszinteségében, ha azt látjuk, hogy Péchy Tamás stereotyp módon az antiszemita parlamenti garázdálkodása óta, éveken át soha mással nem figyelmeztette az antiszemita szónokot tisztességre, mint azzal a nevetséges figyelmeztetéssel, hogy ne nyilatkozzék így vagy amugy Magyarország 650,000 polgáráról és hogy ezzel az elnök ur azt érte el, hogy midőn antiszemita szónoklások közben a csengetyühöz nyul, az egész ház kaczagva tör ki a kórusba: „650,000 ember.“

Eme tipikussá vált felszólalásnak nevetséges voltát, úgy látszik, észrevette már maga a méltóságos elnök is; mert midőn tegnap a csuklyába bujtatott féktelen lázítás, a zsidószidás manijába esett Zimándy Ignác a nála megszokott módon „megemlékezett“ a zsidókról, az elnöki székről nem az hangzott többé a káromkodó pap felé, hogy „650,000 ember“, hanem — képzelhetni mennyivel meglepte a tisztelt házat a váratlan variatio! — „700.000 ember“.

Ő méltósága ott az elnöki szék magaslatán meg van róla győződve, hogy a magyar zsidók e hirtelen felszaporodása megijeszti a vad demagogokat; az az 50,000 zsidó többlet — gondolja ő — végtére feltalhatja azt a néhány antiszemitát.

Csak hogy az antiszemiták nagyon jól tudják, hogy a zsidók, de kivált a talmudzsidók, ha még annyian volnának is, őket — meg nem ehetik; a nagyobb quantitás tehát alig tesz rájuk mélyebb benyomást; sőt valószínű, hogy ezután igyekezni fognak, a zsidók nagyobb számához mérten, több

szidalmat produkálni mint eddig, már csak azért is, hogy megmutassák künn a választóknak, hogy őket az nem hozza zavarba, hogy már most köpködniök kell még 50,000 zsidóra; győzik a Zimándyak, Komlóssyak, Ráczok, Szemeczek és Margittayak, ha mindjárt meg is szökik a ház, ha az öblössájú 8 perzentos nagy hazafi szólásra jelentkezik, ha mindjárt hallgatásba burkolóznak Tisza Eszlár lovagja és Szent Győző, az antiszemita felekezet nagy pópája.

De térjünk vissza a méltóságos elnök felszólalásának meglepő variatiójára. Ő méltósága megmutatta tegnap, hogy nincs lehetetlenség, hogy semmi sem örökkévaló, hogy ki van téve változásnak, még az ő változhatatlannak hitt mondókája is, mely így hangzik: „650,000 ezer ember stb.“ Ez a tapasztalat merész egy gondolatot érlelt meg bennünk: hát ha Ő méltósága hajlandó volna, még más variációra is, még pedig nem a zsidók quantitását, hanem qualitását illetőleg?

Ha méltóságos Péchy Tamás elnök ur így szólna: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy nem illik így beszélni itt egy osztályról, mely a nemzet intelligentiájának egy jó részét képezi, nem illik így beszélni itt egy osztályról, mely háromnegyed részben fentartója a kereskedelem és közlekedésnek Magyarországon, mely utóbbiak nélkül hazánk, mint kulturállam fenn nem állhatna; nem illik így beszélni itt egy osztályról, mely nem csak, hogy az adók egy jó részét fizeti, nem csak hogy harmincezer közülök mint katoná szolgálja a hazát, nem csak, hogy nagyon sok kipróbált hazafi és a magyar hazának nagy hasznára való gyáros, nagyiparos, vállalkozó és más megbecsülhetlen erők vannak köztük: hanem van köztük számos oly férfi is, kire e haza büszke lehet, kik kivívták a magyar haza számára a külföld elismerését, becsülését, kik emelik, gyarapítják, fénynyel övezik a magyar irodalmat, kiket önök évek óta gyaláznak, piszkolnak, szid-

nak és sértegetnek, de a kik mindamellet ép oly hűséggel és odaadással szolgálják a nemzeti ügyet, mint ha önök nem is léteznének. Ezekről a férfiakról így beszélni, mint önök beszélnek, nemesak hogy igazságtalan, de sérelmes is az egész nemzetre nézve.

Ezeket, méltóságos elnök ur, kellene egyszer elmondania, ha igazán resteli az antiszemiták garázdálkodásait; ez többet használna, mint százszoros megemlítése annak, hogy „650.000 ember“ stb.

Hogy ezt jó lelkiismerettel tehesse, szolgálunk is mindjárt egy néhány névvel, melyeknek viselői sokban hozzájárultak ahhoz, hogy a magyar szellem helyet küzdött ki magának a nyugot kulturája mellett és melyekről kell, hogy hallott legyen valamit maga méltóságos Péchy Tamás, elnök ur is, akár milyen magas is az ő trónusa ezen a földön.

Eszünkbe jutnak Dóczy Lajos, Kiss József, Ágai Adolf, Goldzieher Ignác, Marczali Henrik, Körössi József, Kónyi Manó, Kármán Mór, Fayer László, Alexander Bernát, Bánóczy József, Acsádi Ignác, Neményi Ambrus, Mezei Ernő, Silberstein Adolf, Neugebauer László, Sturm Albert, Halász Ignác, Engel József és Bihari Sándor, de szolgálhatok még tizszer ennyi névvel, melyek — de azt hiszem erre csakugyan nincs szükség — meggyőzhetik a képviselőház méltóságos elnökét, miszerint nemesak a szám (650 ezer) nagysága, de a qualitas sem igazolja az antiszemiták arcátlankodásait.

A zsidók és a magyar szabadságharcz.

Nem tudjuk, mennyiben rendelkeznek még antiszemita polgártársaink azzal a czikkkel, melyet szégyenpirnak szoktak nevezni, a képviselőházban legalább azt demonstrálják, hogy ez rájuk nézve egy egészen fölösleges fényüzési czikk, de mi jobbaknak tartjuk őket, mint a minőknek ők maguk feltűnni akarnak, és megvagyunk győződve, hogy igenis szégyenpir borítja el arcukat, midőn azon két okmányt olvassák, melyet a Hevesi és Fekete urak által oly jelesen szerkesztett „Magyar Salon“ tegnap megjelent márcziusi füzeté közzétesz.

A remek folyóirat, mely, mellesleg mondva, ugy tartalmára, mint kiállítására nézve az angol, német és francia hasonló genrei legjobb termékekkel versenyez, nevezett utolsó füzetében több a magyar szabadságharcza vonatkozó nagybecsű történeti okmányokat közöl, melyek közül miránk leginkább az alább következő bir aktuális érdekl, amennyiben az antiszemita apostolok által ellenünk terjesztett vádak- és rágalmaknak oly hatalmas czáfolatát képezik, melynél hatalmasabb alig képzelhető.

Minden sor, minden szó tüzes korbács, mely a legdurvább vastagbőrűn is elég érzékenyen végig suhint.

Az egyik okmány a magyar főváros izraelita lakosoknak felhívása, mely így hangzik:

Azaz bocsánat! Nem elnöke-e Péchy Tamás a gentry-kaszinónak, ahová zsidó be nem juthat? . . .

A zsidó-magyar közművelődési egyesület és a zsidó egyetemi ifjuság.

Tisztelt szerkesztő ur!

Egy zsidó „magyar közművelődési egyesület“ alapításának eszméje, mely becses lapjában megpendített, őszinte viszhangra talált a zsidó egyetemi polgárság körében.

Midőn én erről Önt örömmel értesitem, biztosítom arról is, hogy mi, a kezdeményezés munkáját már a közel jövőben megindítjuk.

Nézeteltérések csak a programra nézve fognak fenn, de abban mindnyájan egyetértünk, hogy egyikünknek sem szabad elmaradni, midőn szeretett hazánk s nemes vallásunk együttes céljáért kell ifjui erőnket érvényesíteni.

A zsidó egyetemi ifjuság vezetői legközelebb egy értekezletet fognak tartani, mely hivatva lesz egy „ad hoc bizottságot“ választani. Ezen bizottság feladata lesz: általánossá tenni a mozgalmat a zsidó egy. ifjuság közt, érintkezésbe lépni a zsidóság vezérférfiaival és egy munkatervet terjeszteni az összes zsidó egyetemi ifjuság értekezlete elé mely a közel jövőben megtartatik.

Mindezeket több collégám nevében teszem nyilvánossá.

Budapesten, 1887. február 24-én.

Singer Benő, III. éves joghallgató

Buda-Pest polgárai!! A veszedelem és inségsúlyos percei nehezültek kedves hazánkra. Bátrán tódulának ezrenkint a harcmezőre, élni vagy halni a hazáért. Városunk védelmére, a vagyonoltalmára, a csend s rend föntartására, nem lehet s nem szabad Buda-Pest csak egy fiát is nélkülözni. Nem lehet, hogy most a veszedelem napján is az előítélet rémként lépjen testvér és testvé között. Egy hazának fiai vagyunk mindnyájan melyet megvédeni mindnyájan készen vagyunk — férfiasan lépünk tehát előtökbe Buda-Pest polgárai és kérjük — akarjátok-e, hogy mi i veletek közösen teljesítsük azt, mit a pillana parancsol? Híjjatok benniünket és mi szívesen megyünk. Számos hitsorsosunk áll kinn a harcmezőn, itt is akarjuk Buda-Pest összes polgárai val egyetemben ereinket a haza védelmére felajánlani. Jelszavunk: veletek élni, veletek halni Buda-Pest szeptember 30-án 1848. A budapesti izraeliták nevében.

A bözöd-ujfalusi zsidó prozeliták.

Gyermekkorom óta annyi érdekest hallottam a szombatosokról, hogy korom előhaladásával párhuzamosan a látogatásukra irányzott vágyaim fokozatát, mint a fákban az évgyűrűket. aproximative ki lehetett volna számítani. No még aztán egy kis szégyenpir is vonta be arcomat akkor, midőn egyik másik körben szóval róluk, és én, erdélyi létemre, mit sem tudtam egyebet róluk mint azt, mit a történetben róluk tanultam, vagy a mit anyám, ki székelyföldi — róluk nekem mesélt.

Mult ősszel végtére eleget tehettem ebbeli rég táplált kívánságomnak, a mennyiben a M. Vásárhely közelében tartott nagy hadgyakorlatok végeztével, — noha elfáradva, kiéhezve a sok strapácziótól egy fogaton tevém meg az utat Udvarhelyszék megye girbe-görbe országába, hol a régi szombatosok hazája van.

Előbb meglátogattam azon falvaka', hol a szombatoság fénykorát élte, de hol régen eltűnt, kiirtatott, hol legfeljebb egy-egy sirkő hirdeti egykori létezését az utódoknak, hogy X. Y. Mózesben vagy Izrael Istenében mult ki. Megjártam egész Maros és Udvarhely megyét, láttam a csekefalvi székelyeket, kik csak ünnepnapon huznak mindkét lábukra cipőt, különben félmeztelen lábon járnak. Megjártam a sok szent: Abrahám, Erzsébet, Jakab, Iván, György stb. más után elnevezett helységeket. Megjártam ama falvaknak nagy részét, melyekben — mintegy 7-en — régen szombatosok laktak.

Bözöd-Ujfaluba, a szombatosok legkésőbbi, de legállandóbb fészkebe egy vasárnapon dél után érkeztem.

Mielőtt azonban t. olvasóimat ide bevinném, bátor leszek egy rövid visszapillantást vetni a szombatosok époly csodálatos, mint szenvedésteljes történetére.

A reformatio idejében ugy Német- valamint Cseh- és Lengyelországban a reformatorok az akkor nagyon bemocskolt katolicizmus gyökeres tisztításában sokszor ultrába mentek át; ugy, hogy számosan még leghelye-

sebbnek tarták a keresztény vallás édes anyjához — a mózes valláshoz visszatérni. Ezt azonban nyilvánosan megtenni nem merték, különben a sötét középkor gazdag máglyarakára felperzselt volna őket. Így tehát mindenütt keletkeztek u. n. judaisantes-zsidózók, vagy sabbathari, kik a szombatot és zsidó ünnepeket megünnepelték. Még az étkezési s más szabályokat is megtartották, sőt sokan a circumcisiót is.

Ha reformatusokat, kiknél a Krisztusban való hit ép oly erős volt, mint a buzgó katolikusokban — üldözték, mennyire inkább üldözték a szombatosokat, kik egy új Messiást vártak!

Ha sikerült is a fentemlitett országokban e saját-szerű szektának véget vetni, még sem sikerült azt gyökeresen kiirtani, mert nemsokára Erdélyben ütötte fel fejét Eőssi András és később fogadott fia: Pécsi Simon által, kik valószínűleg Legyelországtól vették örökbe.

Legnagyobb terjesztője volt Pécsi Simon kancellár. Hogy mi indította őt erre, azt a traditio felette mesésen adja elő. Azt beszélik és írják, hogy első felesége halála után a ref. vallásról a katolikusra tért át, de bús özvegységében beleszeretett volna egy m. vásárhelyi zsidó bankár gyönyörű leányába — Eszterbe — kit azonban szülői e viszony megszakítása céljából N. Váradra vittek. Pécsi nem hagyta annyiban a dolgot, s tekintélyével oda tudott hatni, hogy Esztert családostul birtokára hozta. hol a kath. hitre akarta téríteni; a mi azonban nem sikerült. Győzött rajta a szerelem, s feláldozá érte hitét: ő is zsidóvá lett, de titokban. Eme incidens késztette volna őt arra, hogy az állapotához közel álló, de már csak pislogó sabbatharianismus zászlaját újra győzedelmesen bontsa ki. Oldalán a héber irodalomban oly jártas, különben is igen művelt, szép Eszterrel először is a jobbágyságot bírta rá a szombatoság elfogadására, s így terjedt aztán tovább. Nemsokára nyilvánossá kezd válni a vallás. Pécsi bámulatos tevékenységet fejt ki a zsidó tudományban elért jártossága folytán a rabbinikus és imakönyvek magyarrá fordí-

A másik okmány a bécsi őrsereg kiáltványa a pesti polgársághoz mely így szól: „Hűn ölelt pesti polgártársaink!!

Bécsi polgártársaink nevében egész örömittasan jövünk mint hű testvér, igaz barátok bennetek üdvözölni és — éltünknek ez a legdrágább pillanata — amidőn Árpád nemzetével, a testvériesülésnek szent innepelyjére hozzátok jövünk.

Elvonult az önkénynek terhes felylyege hazánk felet — egy boldogító szabad nap tünt fel az edig nyomtatott hazán, el örökre eltűntek azon átok falak — melyek a testvéritni akarást — enyi századok óta nem engedék.

De én boldog — mondom boldog és büszke vagyok azon szent öntudatot élvezhetni — hogy én a szent magyar földnek szülötje vagyok — de a 15-ik mártziusig önkénynek járma alatt nyögő nemzetnek keblébe lakos. De szabad, mondom szabadok lettünk, mint az égi sass, mely önkényt nem esmér ég felé hat.

Azért tegyünk. ez oldalon csüggő vasra esküt, tegyünk a szent szabadságra — a barátságnek szent altarán, hogy legyen az ellen bárki — még a szabad szü verni tud, még e kar e vasat felemelni képes leend, szent szabadságunkat viszonyosan baráti kezét nyujtva védeni fogjunk.

Azért egy gondolat, egy érzelem lesz a jelszó közöttünk a testvériesülésnek szent zálogául pedig mi

bécsi társaitok e szabadság szent lobogóját nyujtjuk nektek hű magyar barátink, Árpád nagy ivadékinak.

De e testvériesülés szent zálogául és dicsőítéséül meg egy nagy kincset hozánk mint: a magyar nemzet nagy s örökre elfelejthetlen, de itt ez ősz Buda váran lakó királyától Mátyástól 300 évek előtt mint akkor e szomszéd barátitoknak hatalmas ellenétől hatalmába került lobogót, mely mint kincs polgári fegyvertárunkban őriztettvén, s nyujtjuk által, mint ez örök kibékülésnek sz. s drága zálogát.

Végre áldva boldogitsón, a barátságnek szent rózsalánczát erősítve örökítse az ég s hogy a szabad szüknék mellébül örömittasan elmondhassuk: éljen az alkotmányos Fejedelem Ferdinand, éljen a magyar nemzetnek ör. angyala István! — éljen e két, örökre összetestvérült szabad nemzet! — éljen Árpád nagy ivadéka.

Bécs, tavaszutó (május) 22-én 1848.

Arnold Klein,
a bécsi nemzeti őrsereg első
lovasosztály tagja.

Ez az Arnold Klein zsidó volt, és Arnold Klein meghalt 1849-ben a magyar nemzet szabadságáért.

tása által, melylyel állandóan gazdagította a magyar irodalmat. Majd iskolákat állít, ellátja maga készítette imakönyvekkel s gyarapítja hiveit. Már bevétetetni akarja vallását az országos vallások sorába, de ekkor a mire nem is gondolt, — hajótörést szenved. Erdély fejedelme ledöntötte ama nagyszerű épületet, mely annyi fáradság, szellemi és anyagi megerőltetés műve, eredménye volt. Nem maradt kő kövön. Csak Sz. Erzsébetet hagyták meg neki első nejétől maradt gyermeke számára; a többit mind elvették, nemcsak tőle, de hivatól is, a mi őt egy pár követőjével Konstantinápolyba, nejét és fiait pedig Nagyváradra kergette.

Ezután visszatér onnan, s nagy műveltsége újra magas polczra hozza, tanai újra terjednek. de az 1595 gy.-fehérvári, 1610. besztercei és 1638. déési országgyűlések anathematá mondának ki az új hit ellen és tovább terjedésének végkép gátot vetnek.

Majd megint Törökországba ment egy karaván szombatosal, honnan csak meghalni jött vissza Sz.-Erzsébetre. Hiveinek nagy része Nagyváradra ment, hol még most is tartózkodnak egynehányan. A hátramaradt szombatosok, hogy a biztos börtön és haláltól menekülhessenek, előbb N.-Ernyedre, később B.-Ujfaluba visszahúzódtak s titkon gyakorolták hitüket a legnagyobb kínok és torturák között, melyekről Mária Terézia egy csomó szerzetes és fegyveres kiküldése által bőven gondoskodott. Annyi volt ott a szerzetes, hogy minden füstre jutott egy nem szívesen látott katolikus barát, és egy évig ültek ott a nyakukon. Ekkor egy időre megszűnt az üldöztetés, de újra lángot vetett 1817-ben, midőn ismét egy nagy csapat hagyta el felrakott szekereken a hazát.

De a legnagyobb kínzást — mint mondják — mégis egy Czinczéri Sándor nevű róm. kath. lelkész vitte véghez. Ezt nem tudják most sem felejtetni.

Ők t. i. odahaza titkon zsidók voltak. Csak a czirkumciziót nem tarthatták rendesen, de máskülönbén csak zsidó mészárszékéből ették a húst, a szombatot megünnepelték — külön e célra épített kamarákban, hol minden vallásukra vonatkozó könyv és egyéb szükséglet együtt vala. Pénteken este a rövidhaju gazdasszony sok gyertyát gyújtott és imádkozott nemcsak ő maga, hanem az egész ház népe a zsidó és magyar összevegyített melódiák mélabus hangjain. — Szombaton és ünnepnapon a férfiak kimentek az erdőre, hol a legöregebb mint választott és örökös rabbi előimádkozott, — ha Czinczéri engedte, — mert bérenczeivel rendesen bekergette őket a faluba, s később gondoskodott, hogy a falu szombatosai szombaton legyenek földi vagy más nehéz munkával elfoglalva, hogy ne ünnepelhessenek. Kovács Gyula, fehérvári püspök, még csak szigorubban bánt velök, de az nem hogy használt volna, sőt még erősítette bennök hitüket. Jobban bánt el velök püspök korában Haynald, ki szép szóval igyekezett őket a kath. egyház kebelébe visszaterelni, de ékes és szivreható szónoklatára a fufangos székelyek csak azt felelték: „Ejnye, de jó szája vagy, belkár, hogy nem szombatos!“

Hogy a gyermekek a zsidó és így a szombatos vallás ceremóniáival megismerkedjenek az erdős.-györgyi zsidókhoz adták szolgálatba. Gyakran ingyen, hogy csak tanulják meg eredetiben a zsidó imákat és szokásokat. Házasodni csak egymás között házasodtak, s felette boldog vala, az ki leányát eredeti zsidóhoz adhatta férjhez.

Még vissza kell térnem arra a Czinczérire, ki Geszlerjük volt, ki szálka s undor volt szemökben,

mert vasárnapon házról-házra ment s erővel vonszoltatta a templomba az öregeket, hol folyton keresztet kellett vetniök; úgy, hogy azontul vasárnapra mindig távoztak a faluból, hogy a kényszernek ne legyenek kitéve. Ilyenkor aztán a szegényeladó lányoknak: a Kalára, Eszter, Sára és Rebekáknak kellett a templomba menniök. Az urvacsora aztán a szájából a kendő segítségével a zsebbe avanszirozott s odahaza a szülők nagy örömeire felmutattatott, nehogy rossz hirbe jöjjön a lány, hogy urvacsorázott.

„De aztán meg is fizette neki az Uristen“ — mondják a szombatosok. A szószéken ütötte meg a guta Czinczérít, épen midőn ellenök tartott egy prediciót. Hazavitték s ott feküdt az ágyban, hol még egy más csunya betegség segítette elő végfeloszlását, mely egy újabb gutaütéssel végződött. A férgek megették az ágyban azt, kire az összes szombatosok sok időn át böjtöltek.

Egy izben magához hivatta a szombatos rabbit, hogy bocsánatot kérjen tőle és a szombatosoktól, de nem akartak neki megbocsátani életében.

Igy tartott ez a kínos állapot 1868-ig.

És most bátor leszek újra visszatérni arra a vasárnapi délutánra, midőn egy lejtős uton tértem be jobbra a székely-keresztur, erdő-szt.-györgyi utról Bözöd-Ujfaluba. Le kellett szállanom a kocsiról, olyan girbe-görbe, kanyarulatós volt az út hegyen-völgyön átmenve. Midőn újra a kocsiban ültem és egy fordulatot tettem, jobbról magyaros köszöntés kellemesen üté meg fületem. Oly elégedetten és lelki örömmel köszöntem vissza a szegény földmivelőknek. Ezek voltak az első szombatosok, kikkel találkoztam. — A jámbor muzulmán, a ki a Szaharán át sok nélkülözések között zarándokolva éri el Mekát, az nem örül úgy mint én, midőn az új színhelyen, a faluban, a mezőről gereblyével és kapával visszatérő új zsidók nyájasan köszöntettek és megtudván zsidólétemet — érdes és barázdált kezöket érzelmenteljes solem-aléchemre nyujták felém.

Azonnal gondoskodtam egy főhadiszállásról, s meg is találtam azt Kovács Dan Ábrahám vendégszerető házában, ki szintén új zsidó és 1868. óta a prozelita zsidóhitközség anyakönyvvezetője. Innét a csinosan berendezett templomba siettem, hol a mezőről hazatérő új zsidók az előcsarnokban szépen lerakták a mezőgazdaság eszközeit, azután megmosva kezöket ajtatosan léptek be az általuk épített szép zsinagógába. Az előimádkozó megkezdte az esti imát s mi folytattuk. Sorba jártam minden padba, s meggyőződttem affelől, hogy mindnyájan tudnak héberül. Az öregek könyv nélkül jobban tudnak mint a könyvből. Az ima végeztével összegyűltünk Kovács Dan Ábrahám házában, s beszélgetésbe bocsátkoztam velök. Odajött a „falusbiró“ is, — mint ott nevezik, — ki szombatos, tehát nem egészen zsidó.

Elbeszéltem magamnak körülményesen az egész áttérési históriát. Kedves olvasóim talán tudni fogják, hogy hazánkban ugyan a zsidóvallásról a keresztényvallások bármelyikére szabad áttérni, de azokról a zsidó vallásra nem.

Volt a faluban egy zentai eredetű Wollfinger Salamon nevű zsidó, ki rokon kötelékben állott a szombatosokkal, a mennyiben egy már korábban törvény ellenére zsidó vallásra tért ügyes szombatos menyecskét vett nőül. Abban az időben tárgyalták Ausztriában a vegyes házasságot, melyből kifolyólag keresztények is térhettek át zsidó vallásra. A jogilag csekély képzettségű ember a Pester Lloydból kibetűzte

ezt és nagy pathosszal olvasta fel a szombatosoknak, kik még nem tudták, hogy az osztrák törvények hazánkra megszűntek érvénynyel birni, és a viszonzosságról nekik, de még Wolfingernek sem volt fogalma. Biztosak voltak arról, hogy az áttérésük — ennek utána — törvénybe nem ütközend, tehát kihozatták az erdő-sz.-györgyi cooperatort, részint pedig hozzá mentek, s megkezdődött az elszántság netovábbja, s rövid időközökben 41 férfin hajtatott végre a fájdalmas operatio. A legöregebb volt 79, mondó: hetvenkilencz éves, a legifjabb 8 éves.

A falubeliek csakhamar megtudták a történeteket, nagy lármát csaptak, míg Wolfingert elfogták, s Udvarhelyre szállíták, de 8 nap múlva kiszabadult. Az akkori cultusminister, boldogult emlékü br. Eötvös József, fait accompli előtt állva, de a ki különben sem akart a szombatosokra lelki kényszert gyakorolni, csoportos áttérésüket — mint hibájukon kívül történetet — elismerte, úgy hogy ezek mindjárt egy zsidó hitközséget alakítottak, melynek anyakönyvvezetője Kovács Dán Abrahám lett és maradt is az utóbbi napokig.

Hanem aztán most történt egy valódi bábeli zűrzavar. A házasfelek között az áttérés következtében megszűnt a kötelék, el lévén válva általa; mely körülményt egyesek arra használták fel, hogy volt házasfelükkel az új szövetséget zsidó ritus szerint újra megkötni többé nem akarták, hanem zsidó felekkel léptek frigyre, azt mondván: így legalább megtanulom a zsidó hitet. Azért senki sem maradt özvegységben. Az elválva maradtak csakhamar találtak mindkét nembeli párokat.

Jelenleg Bözöd-Ujfaluban 29 szombatos eredetű zsidó lakik, kik közül csak hét családban van zsidó származásu anya. Ezen utóbbiakat bele nem számítva a 29 családnak van 55 férfi és 64 nő tagja, összesen tehát 119. Ehhez hozzáadva a 7 zs. származásu anyát: 126. Van továbbá Erdő-Sz.-Györgyön 2 család, az egyikben lévő zs. anyát bele nem számítva, 5 férfi és 3 nőtaggal, összesen tehát 8, illetve 9 taggal; Nagy-Váradon 2 család 3 férfi és 3 nőtaggal, összesen 6. Ezenkívül lakik: Bözöd-Ujfaluban 2 zsidó, kiknek feleségeik szombatos eredetű zsidók; a zs. apákat bele nem számítva 2 férfi és 5 nőtaggal, összesen 7; Székely-Keresztúron 1 zs. 1 férfi (fia) és 1 nőtaggal, összesen 2; Tordásfalván 1 zs. 1 nőtaggal (felesége); Oláh-Solymoson 1 zs. 1 férfi (fia) és 4 nőtaggal; M.-Vásárhelyen 1 zs. 1 férfi (fia) és 1 nőtaggal. Végre Héjjasfalván 1 zs. 2 férfi (fiai) és 4 nőtaggal és Kis-Kenden 1 zs. 2 férfi (fiai) és 3 nőtaggal. Van tehát Bözöd-Ujfaluban magában tiszta szombatos eredetű 22 zs. család, 38 férfi és 43 nő családtaggal, Erdő-Szent-Györgyön 1, 1 férfi és 2 nő, N.-Váradon 2, 3 férfi és 3 nő családtaggal; hol az anya tiszta zs. és apa szomb. eredetű: Bözöd-Ujfalun 7, 18 férfi, 21 nő, Erdő-Sz.-Györgyön 1 zs. család, 4 férfi és 1 nő családtaggal; hol az atya zs. ered. és az anya szomb. ered.: Bözöd-Ujfalun 2, 2 férfi, 5 nő, Sz.-Keresztúron 1, 1 férfi, 1 nő, Tordásfalván 1, — férfi, 1 nő, Oláh-Solymoson 1, 1 férfi, 4 nő, M.-Vásárhelyen 1, 1 férfi, 1 nő, Héjjasfalván 1, 2 férfi, 4 nő, Kis-Kenden 1 zs. család, 2 férfi 3 nő családtaggal, összesen tehát 41 zsidó család, 73 férfi, 89 nő családtaggal, 162 lélek; ebből Bözöd-Ujfalura esik: 31 zs. család, 58 férfi, 69 nő családtaggal, 127 lélek; melyből 17 családfő Kovács, 4 családfő Nagy, 3 Csukor, 2 Sallós, 2 Acs, 1 családfő Lovász vezetéknevet visel. A nagyváradiak is Kovácsok. Erdő-Sz.-Györgyön 1 Kovács és 1 Csukor lakik.

Még említést kell tennem, hogy Bözöd-Ujfaluban még van 2 Sallós, 2 Kovács és 1 Csukor nevű, összesen 5 család, kik most is szombatosok, 9 férfi és 8 nőtaggal, összesen 17 taggal. Ezek között ott van a bíró, Sallós József, ki igen ügyes, eszes és katonaviselt ember. Ezek nem veszik a húst a keresztény mészárszékből, hanem vagy a zsidóból, vagy abból, mit a bíró bátyja, — a rabbijuk — vágott. A szombatot és zsidóünnepet megünneplik.

Az itt mellékelt képen ott van a bíró, ki szintén felkeresett engem, s ki készségesen ült nekem, hogy érdekes arczvonásait a kis lámpa mécse mellett vázlatban megörökítssem. A többiek lerajzolásánál tekintettel voltam arra a körülményre, melyre bátor vagyok t. olvasóimat is figyelmeztetni, hogy t. i. a szombatos eredetűek java-részének pregnáns zsidó arca van. Ott van Kovács Zebulon, egy 57 éves ember, a hitközség választmányi tagja, egy törülmetszett zsidó arcz, különben a legvallásosabb, a miért „ger czedeknek“ híjják a környékbeli zsidók.

Ennek öcse Kovács Abrahám Dán az anyakönyvvezető egy általános és osztatlan becsülésben és tiszteletben részesülő érdekes és tisztos zsidó arcu férfi, ki a katóságnál tisztséget visel. Ez valamint a katonaviselt Kovács Chajim Lajos a hitk. kuratora legjobban birják magukat. Kovács Peti Mózesről ki mondaná, hogy ő eredeti zsidó? Ott aztán Nagy Mózes és Acs Ferencz, jóllehet az első szakállas, egy cseppet sen hasonlitanak ama zsidó típusokhoz, melyeknek előbb említettek oly tipikus példányai. A jómóduak mind székelyparaszt ruhában járnak, kivéven a szombatot, vagy ünnepnapot, midőn divatos urakká lesznek. A székelyek egyáltalában magas fedelű, fekete kalapot, szürke szőrös és kézzel vagy zölddel szegélyezett és hajtokázott posztó kabátot, ugyanolyan magyar szabásu nadrágot viselnek csizmában. A zsidók gyűszijt nem viselnek. A bözöd-ujfalusi zsidók, beleértve azt a 3—8 eredeti zsidó családot az összes falubeli lakosság 3-adrészét képezik. A többi feloszlik róm. kath., unít. ref. és gör. keletire, tehát mózes vallásu hívei többségben vannak a többiekkel szemben. A gör.-keletiek azonban oláhul nem tudnak, — a nevük és külső vonásaik után ítélve gör.-keleti vallásu székelyek.

Egyébiránt a polyglott lakosság a legjobb egyetértésben és barátságban él egymással, mindnyájan per bátyám és te beszélnek egymással, és ha szitkozodnának, mindenét inkább szidják valakinek, mint vallását. Különben ez már a székely tulajdona, ki a káromkodásban ugyan nem áll az alföldi csikós mögött, de a vallást érintetlenül hagyja.

A szombatosok mint egyáltalában a székelyek — jó és békés emberek, nagyon becsületesek, és igazán példás családi életet folytatnak. Eszes emberek és nem oly műveletlenek.

Ime mindnyájan tudnak irni, olvasni, mint aláírásuk utánzata tanusítja. Mindnyájan földmivelők és foglalkozásukat a vallással nagyon is összetudják egyeztetni. Meghazudtolják ama felfogást, mintha a zsidó vallás mellett a földmivelést nem lehetne sikerrel üzni. A ki t. olvasóim közül M. Vásárhelyet vagy Héjjasfalvát erintené, áldozhat 3—4 forintot egy rozoga kocsira, hogy az érdekes Bözöd-ujfalut meg tekintse.

Rosner Armin.

Antiszemita gyümölcsök.

Már multheti vezércikkünkben azon nézetnek adtunk kifejezést, hogy, miután Tisza Kálmán is elismerte az antiszemita által terjesztett proklamációk lázító tartalmát, miért nem koboztatja azokat el?

Hogy mennyire igazunk volt, az események mutatták meg legjobban. A lázító proklamációk megtermék gyümölcseiket. A tudatlan nép szenvedélyeit felkorbácsolák, hogy a zsidók ellen törjenek s azokat vagyonuktól megfoszszák. Így történt, hogy Szentkirályon (Veszprém m.) a fellázított tömeg vak eszközéül szolgált az antiszemitizmus galád machinatióinak s betöré a zsidók ablakait. A felbujtogatott s fékevesztett tömeg már a boltok feltöréséhez fogott volna, ha Véghelyi Dezső alispán még idejekorán nem nyul a legszigorubb s legerélyesebb rendszabályokhoz. A derék alispánnak sikerült nagynehezen a rendet és nyugalmat helyreállítani.

Fehérmegyében azonban nem engedték az antiszemitizmus ragályos csiráit kikelni, nem engedték meg, hogy a proklamációk ott is megteremjék gyümölcseiket. Ugyanis Huszár, főszolgabíró a következő rendeletet tette közzé:

A község érdemes birájának. Tudomásomra jutott, hogy az antisemita párt központi végrehajtó bizottsága nevében a községi előljárókhoz kiosztás végett felhívások küldöttek. Tekintve, hogy ma, midőn nem lehetetlen, hogy egy hatalmas elleneli háboru küszöbén állunk a belbékét egy faj, vagy vallásfelekezet elleni izgatással veszélyeztetni bűn volna; kétszeres kötelességünk felügyelni arra, hogy az ily izgatásoknak eleje vétessék. Mindezek folytán felhivom önt, hogy a kérdéses és a fent jelzett irányban is veszélyes felhívásokat, amennyiben önhöz ilyenek érkeztek volna, vagy jövőben érkezének, ki ne ossza, illetve közhírré ne tegye, hanem rövid uton hivatalomhoz beterjeszse. Székes-Fehérvár, 4. február 1887, Huszár m. k. főszolgabíró.

Igen helyesen cselekedett a különben is derék s közbecsülésben álló szolgabíró, hogy még csirájában fojtá el az antiszemita által elvetett magvak kikelését. Nemcsak mi, hanem egész Fehérmegye is köszönettel tartozik a jeles szolgabírónak, hogy a zsidók vagyonát, a megye belbékéjét és nyugalmaát megőrizte.

Végül nem mulaszthatjuk el, hogy Tiszának ki ne fejezzük elismerésünket ritka, nem, páratlan taktikájá főlött.

Maga is beismerte, hogy e proklamációk lázító, de azért nem koboztatta el, hanem hagyta azokat egy ideig, hadd tegyék meg hatásukat, s csak miután már egy helyen actióba léptek a zsidók ellen, akkor koboztatja csak ezen lázító iratokot el. Előbbiért az antiszemita, utóbbiért a zsidók mondanak neki köszönetet. Ilyen taktikája, mint a mi Tiszánknak, kevés államférfiúnak van. Ő meg nem haragítja sem az antiszemitát, sem a zsidót, szóval úgy tesz, hogy a kecske is jóllakjék s a káposzta is megmaradjon.

—lll.

Gyöngyszemek a talmudból.

Ben Szirah mondá: Mindent megmértem a mérlegen s azt találtam, hogy a legkönnyebb tárgy a korpa, ennél csak a vő könnyebb, ki felesége szüleinél lakik; könnyebb ennél a vendég, ki vendéget visz magával, de legkönnyebb az, ki felel, mielőtt a kérdést megértette volna.

Sietsz a válaszszal, siet tudományod is és — cserben hagy.

*

A hol a mester hozzáfogott a műhöz, mit keres ott a tanonc?

*

Ha ezer barátod van, alig találsz egyet köztük, kinek titkodat elárulhatod.

*

Titkod legbiztosabb, míg egyedül te vagy az ura.

*

Asszonyra bizol titkot: Rostába öntesz vizet.

*

„Nem vagy-e a pumpaditai iskolából való, hol keresztül hajtják az elefántot a tüfülön?“ (Pumpadita, az Eufraath melletti város Babyloniában (később Anbar), székhelye volt egy nagy metiwának (zsidó főiskola), melyet rabbi Jehuda ben Jecheszkiel a harmadik században alapított, ez a metiwta rendkívül éles dialektikájáról volt ismeretes. Az idézett megjegyzés, mely a szurai vagy a mechuzai metiwtaból származhatik, ezt kigumyolni igyekszik.)

*

Ha Izraelnek a zsoltárokon kívül más könyve nem is volna, akkor is megérdemelné, hogy e földön örökké éljen, hogy népek és nemzetek tisztelve bámulják.

*

A hosszadalmas imádkozás csak szívfájdalmat okoz. (Az ima és nem a cselekedetbe helyezi főreményét, az ima maga pedig nem viszi elébbre dolgait s így csak szívfájdalom lesz osztályrésze. — Czadakiel magyarázata.)

*

Mondj inkább kevesebbet és tégy többet.

*

Akit eb megharapott, az fél az ugatástól is.

*

Vádolod vendéglátó barátodat, hogy rosszul fogadott, vádolod tenmagadat, hogy elmentél.

*

Meghívtak, elfogadtad, rosszul tetted; vártál volna, míg a meghívás ismételtetett volna, aztán megfigyelted volna a hangot, megvizsgáltad volna az arcot, vajjon igazán óhajtnak-e, hogy a meghívást elfogadjad.

*

Tanulj vendégszeretetet Abrahámtól; ő nem várta, hogy az utasok bekopogjanak hozzája, de elébük ment és el nem bocsájtotta őket, míg nem ettek, ittak nála.

*

Raban Gamliel, a zsidó fejedelem maga szolgálta ki vendégeit, és midőn a meghívottak az ellen tiltakoztak, azt felelé: „csak nem gondoljátok, hogy magamat nagyobbnak tartom mint, Abraham őszám volt, ki maga vágta le a legjobb borjúját, maga készítette az eledelt, csakhogy vendégeit jól eláthassa.“

*

A vendégszeretet Izraelnek egyik legfőbb jellemvonása.

*

A vendégszeretet gyakorlása kedvesebb az Örökkévaló előtt mint ima és fohászkodás.

*

A kinek kenyeréből az éhezők nem ettek, az nem Abrahámtól származik.

*

Szarah, az őszanya nem lisztlángból készítette az eledelt, mint ezt Abraham rendelte, hanem durva lisztből: Az asszonyok mai napig is rosz szemmel nézik a vendégeket.

*

Nem az egér a tolvaj, hanem a lyuk, mely a lopott tárgyat felveszi.

Talmudista.

Az uzsora.

Az igazságügyi miniszterium költségvetésének tárgyalásánál az ellenzék egyik antiszemita szónoka határozati javaslatot nyújtott be a váltóképesség megszorítása tárgyában.

Nem tévedünk, ha javaslata benyújtásának rugóit antiszemita érzelmeiben keressük, a mint az egyébként a benyújtó személyiségéből s az indokolásból is elég világosan tűnik ki. Igazán furcsa világot vet a mi parlamenti tanácskozásainkra, hogy ez a pár épen nem egy komoly nemzet méltóságáteljes üléstermébe való antiszemita mindent, még az időjárást is az antiszemitizmus sötét szemüvegén át nézi s a vélemény szabadság leple alatt a tanácskozásokat megakasztja s azok komolyságát nevetségessé teszi.

Még élénk emlékezetünkben van azon eset, midőn a nyáron egyik antiszemita képviselő még a kolerát is causalis connexusba tudta hozni a zsidókkal. No de ennek megbocsátunk, hisz még nagyon fiatal s csak nemrégiben került ki a professorok keze alól.

De hagyjuk ezt, térjünk vissza kiindulási pontunkhoz. Margittay ur javaslatát a »zsidó uzsorá«-val indokolá, mely szerint minden zsidó uzsorás.

De alig végzé a senki vagy csak kevesek által meghallgatott szavait, felállott Ullmann Sándor dr. s a ház osztatlan tetszése közt utasítá vissza az antiszemiták alaptalan s rosszakaratu vádaskodásait igen helyesen utalva arra, hogy az uzsora nem zsidó intézmény, hogy az confessiót nem ismer.

Valóban őszintén sajnáljuk, hogy elfeledé fölemlíteni azt, miszerint Tirol volt az első, mely a reichsrathtól az uzsora-törvény behozatalát kérolmezte, pedig Tirolban nincsenek zsidók, annál kevésbbé zsidó uzsorások. Sajnáljuk, hogy elfeledé fölemlíteni azt, miszerint a római patriciusok s equesek nem valának zsidók, de azért a legkegyetlenebb uzsorások voltak.

Ezek oly concret esetek, miket megczáfolni még antiszemita sem tud.

De mindezekkel mi még nem mondtuk azt, hogy zsidó uzsorás nincs, találkozik a sok közt ilyen is, mi ezt megengedjük, azt azonban már nem, hogy az uzsorának a valláshoz vagy nemzetiséghez valami köze volna. Lehet valaki pogány vagy muzulman s azért uzsorás is. Az egyén személyes tulajdonait nem találjuk mi a confessióval semmiféle kapcsolatban. Ismerünk akárhány buzgó keresztényt, ki a mellett a legirgalmatlanabb uzsorás.

Sosem feledem el azon kinos benyomást, mit egy keresztény uzsorás kegyetlensége reám gyakorolt. Adósának, egy szegény özvegyasszonynak, ki hat kis gyermek szerencsétlen anyja volt, a legutolsó párnáját is

kihuzá feje alól s midőn ezt a szegény asszony okogva kérte vissza, arczán az uzsorás kegyetlen mosolyával a szegényt magától kegyetlenül ellöké.

Önérzetem fellázadt, vérem arczomba szökelt e látványnál s tovasiettem, hogy a benyomásokat feledjem, de nem lehetett. Ilyenkor újra és újra fölelevenedik e kép előttem és újra és újra azon igazságra tanít, hogy az uzsora nem zsidó intézmény, hogy az nem ismer confessiót.

A ki ezek után is azon csakis az antiszemiták által táplált nézetnek hódol, hogy csak a zsidók az uzsorások, azok olvassák el Severo de la Pravez művét: »az uzsora Spanyolországban«, majd megismerik belőle, hogy Spanyolországban mit műveltek a keresztény uzsorások, meglátják belőle, miként szívták ezek a gyámoltalan nép vérét vampyrok módjára, majd megtanulják belőle, miként döntötték a keresztény uzsorások a keresztény Spanyolországot oly válságos helyzetbe.

Nem vagyunk mi oly elfogultak, mikép be ne látnók, hogy vannak — eléggé fájlaljuk — a zsidók közt is uzsorások, de midőn ezt belátjuk, nem ismerhetjük el, hogy ez a zsidó vagy egyéb vallással a legcsekélyebb összefüggésben is volna.

Végül legyen szabad jelen sorokat Pulszky Ferencznek a ház általános helyeslése által kísért szavaival befejeznünk: »Az uzsora olyasmi, ami mindenestre csunya, de nem a zsidók nak kizárólagos tulajdona; vannak keresztények, voltak pogányok és vannak magyarok, kik az uzsorával foglalkoznak. Azért tehát, hogy vannak a zsidók közt uzsorások is, ne tessék a z egész faj ellen kikelni!«

Lévay Dezső.

T. olvasóinkhoz!

Van szerencsénk szives tudomásukra hozni, miszerint mai számunktól kezdve lapunk **Márkus Samu** jóhirü könyvnyomdájából kerül ki, ami újabb tanujele annak, hogy lapunkat nemcsak belső, de külső formában is, a legintelligensebb lapok közé óhajtjuk emelni, amiről olvasóink azt hisszük, örömmel vesznek tudomást s törekvésünket még az eddiginél nagyobb mérvben lesznek kegyesek támogatni.

— **Olvasóinknak** jelen számunkban megjelenő „Bözödujfalusi zsidó prozeliták“ címü nagy érdekü közleményünk érdekesebbé tétele végett külön illusztrált melléklettel kedveskedünk, mely Bözöd-Ujfalun járt munkatársunk eredeti felvételeiből van összeállítva.

— **Zsidók a nyilvános pályákon** címü cikksorozatunkat anyaghalmaz miatt jelen számunkban sem folytathatjuk, amiért szives elnézést kérünk.

Hazai hírek.

— **Népesedési mozgalom.** A pesti izr. nagyhitközség kebelében febr. 12-ikétől 19-ikéig született 43 gyermek, 25 fiu, 18 leány; ezek közül törvényes 33, törvénytelen 10. Haláleset előfordult 32, 20 férfi, 12 nő; ezek közül 5 éven aluli gyermek 12. Esketés volt 10.

— **A „Haladás“ betegsegélyző és temetkezési egyesület,** a mely már közel fél évszázad óta működik a fővárosban, f. hó 20-án tartotta évi közgyűlését. Az egyesületnek jelenleg 220 tagja van s az egyesületi alap 12.500 frtra rug. A választások eredménye a következő: elnök: **Megyeri Krausz Lajos**, alelnökök: **dr. Hüvös József** és **Atlasz Samu**, pénztáros: **Hecht Adolf**. ellenőr: **Bauer Károly**, gazda: **Hecht B.** betegfelügyelő: **Steinberg Adolf**, tiszteletbeli elnök: **Kohn A. M.** Az egyesület ezen közgyűlésén azon eléggé nem méltányolható határozatot hozta, hogy mozgósítás esetén segíteni fogja a behívott népfölkelők családjaikat s e célból gyűjtést is indítanak, melyet **Kohn A. M.** és **Hecht Adolf** 50—50 forinttal meg is indított.

— **A győri városi képviselő választásból** két hitsorsosunk került ki mint győztes; az egyik **Fürst Dávid**, ügyvéd, ki már azelőtt is tagja volt a városi képviselő testületnek, a másik **Perl József**, ügyvéd, a kinek igazságszeretetétől, szókimondó természetétől sokat várnak az érdekelt körök.

— **A pesti „Chevra Kadischa“** lefolyt héten tartotta szokásos évi emlékünnepeit a dohányutczai templomban igen nagy számu és fényes közönség jelenlétében. A templom belseje ez alkalomból fényes ruhát öltött magára s teljesen ki volt világítva. Az ünnepélyt **Friedmann kántor** zsoltáráéval nyitotta meg, utána **Kohn dr. rabbi** fejtegette a szent egyesület célját, emberbaráti és istenes működését. Az ünnepélyt **Friedmann** által végzett isteni tisztelet zárta be.

— **A művészösztöndijakból** a közoktatásügyi miniszter rendelete folytán több hitsorsosunknak jutott. Így **Bruck Miksának** és **Lichtenstein Georgette**-nek egyenkint 300 frt, továbbá **Radó (Reiszmann)** Helénnek 200 frt.

— **Szántó Eleázárt**, a széles körben legelőnyösebb oldaláról ismert kiváló tanerőt, a fővárosi izr. fiúiskola igazgatóját, az orsz. izr. tanító egyesület elnökét, érte a héten a királyi kegy, midőn a tanítói téren kifejtett huzamos és üdvös működéséért az arany érdemkeresztet kapta — elismerésül. Örömmel vettünk tudomást k. munkatársunk eme kitüntetéséről s midőn ez alkalomból szívesen üdvözöljük, kívánjuk egyszermind, hogy érdemei méltatását minél gyakrabban regisztrálhassuk.

— **Pozsonyi orth. zsidó kereskedelmi és fiú iskolában** tett látogatásáról tett jelentést **Róth József**, tanfelügyelő királyi tanácsos, melyben kiemeli, hogy az 5 osztályu fiúiskolába 249-en járnak szorgalmasan; szép eredményt constatált ezen intézet növendékei közt a számtan, földrajz, egészségtanban; teljes elismeréssel szolt a történelemben és polgári jogban tett előmenetelükről. Az előadási nyelv magyar. — A kereskedelmi iskola 66 növendékét részben középiskolai tanárok, részben tanítók oktatják. Az előadási nyelv szintén magyar s a felmutatható eredmény nagyon kielégítő. Említette továbbá, hogy a kereskedelmi iskolát polgárivá akarják átalakítani, amit czélszerűnek tart.

— **Még egy zsidó bíró.** Avas-Ujvárosból írják nekünk, hogy ott **Grosz Áron**, hitsorsosunkat, az elenjelölt hiveinek minden erőfeszítése daczára is három évre nagy többséggel bíróvá választották. — Ez a választás annál nagyobb örömünkre szolgál, mert Avas-Ujvárosban a zsidó választók száma a többi felekezettűekkel szemben elenyésző csekély — és mert a vidékén az antiszemitizmus burjánzik.

— **Uj orth. zsidó hitközség** alakult f. hó 17-én **Algyógyon** (Hunyad m.) Az odavaló zsidók ugyanis fuziót akartak csinálni, melynek első pontjául azt akarták kikötni, hogy az odavaló zsidó község a st. qu. hitközségbe olvadjon be. Ez ellen azonban többeknek kifogása lévén, szavazásra került a dolog, melynek eredménye az lett, hogy az orth.-ok különválnak.

— **A fővárosi „Poel Zedek“** nevet viselő jótékony egyesület a kereskedelmi miniszterium államtitkárát, **Matlekovics Sándort** tiszteletbeli tagjául választotta.

— **A losonczy és I-tugári izr. st. qu. hitközség** előjáróságát, iskolaszékét és jótékonyaságosztályi bizottságát következőképen alakította meg. I. Előjáróság: elnök: **Sommer Náthán**, alelnök **Popper Mór**, pénztáros: **Gottfried Ignác**, van továbbá két templongondnoka és 31 előjárósági tagja. — II. Iskolaszék: elnök: **Sommer Náthán**, igazgató: **Rosenthal Tóbiás**, orvos: **Hoffmann Lipót dr.**, pénztáros: **Grünvald György**, gazda: **Sacher Henrik**, jegyző: **Barta Lajos**, azonkívül van 12 rendes és hat póttagja az iskolaszéknek. — III. Jótékonyasági osztály: elnök: **Popper Mór**, gondnok: **Reiner Izrael**, II gondnok: **Kohn Jakab**, pénztáros: **Weisz Dávid**, végre 6 rendes és 3 pótbizottsági tagot is választottak.

— **A győri és győrszigeti izr. nőegylet** 1886-ik évről szóló jelentését vettük, mely az egyesület áldásos működését számadatokkal bizonyítja: Az egyesület a lefolyt évben havi segélyezések czimén 462 frt. 50 krt. osztott szét, különféle segélyezésekre 562 frt. 69 krt fordított s 434 frt 05 krnyira megy azon összeg, melyből szegény gyermekeket ruházott fel. — Tagsági díjakban befolyt az 1886-ik évben 641 frt 55 kr., az imaházban tett adományok 96 frttal és az esküvőknél tettek 199 frt 35 krral szaporították az egyesület jövedelmét, különféle adományok czimén befolyt 278 frt., a krajczár egyesület befizetései 69 frt 18 krra rugnak s a szelvények 9 frt 20 krt jövedelmeztek. Az egyesületnek takarékpénztárban 3609 frt 62 krja van gyümölcsözőleg elhelyezve. A győri és győrszigeti izr. nőegyletnek 213 a kebelében fennálló krajczáregyletnek 114 tagja van. Rendes előirányzatba vett költségein kívül négy árva gyermek eltartásának költsége is nehezedik a nemes czélú egyesületre, a melyet azonban nagyrészt a külön e célra tett havi befizetések fedeznek.

— **A bajai izr. nőegylet** f. hó 15-én tartotta meg füzérkéjét, mely — mint nekünk írják — az idei bajai bálók között ugy látogatottság, mint jövedelmezőség tekintetében a legsikerültebb volt. A nemzeti szállodát a város és vidéke elegantiája annyira megtöltötte, hogy eleinte nem is lehetett a tánczra gondolni, csak mikor az öregek engedtek a térből, kelhetett tánczra a gyors lábú fiatalság. Az est bevétele 625 frt. 40 kr. volt, melyből a 146 frt. 41 krnyi kiadást leszámítva a jótékony célra 478 frt. 40 kr. maradt.

— **A fővárosi szegény gyermek-kert egyesület** f. hó 16-án hangversennyel egybekötött táncmulatsága 1500 frt. tiszta jövedelemmel gyarapította az egyesület pénztárát.

— **A nagyvárad i zr. nőegylet** f. hó 19-én a „Sas“ nagytermében táncszertélyt tartott, mely igen jól sikerült s az egylet alaptökéjét tetemes összeggel gyarapította. A tiszta jövedelem meghaladja az 1000 frtot. A mulatságon, melyen hajnal hasadtáig 42 pár rakta a tánczot, Sal Ferencz, kir. tanácsos, polgármester is jelen volt.

— **Liptó-Szt.-Miklóson** f. hó első felében tartotta az izr. jótékony nőegylet bálját, mely minden várakozáson felül sikerült. A keresztények előkelősége is részt vett e mulatságon, a mivel fényes bizonyítékát adta annak, hogy zsidóvallásu polgártársaikkal békében és barátságban akar élni.

— **A h.-m.-vásárhelyi izr. jótékony nőegylet** javára f. hó első felében rendezett tánczvigalom összes bevétele 265 frt 70 kr. volt, melyből a 181 frt 20 krnyi kiadás levonásával a jótékony célra tiszta haszonként 84 frt 50 kr. maradt.

— **Uj egyletet alapított** a losonczy és losonczytugári izr. st qu. hitközség Sommer Náthán, a hitközség elnöke kezdeményezésére, mely nemcsak az átutazó szegény zsidók segélyezését tűzte ki célul, hanem a szegénysorsu gyermekeket is tisztességes iparosokká akarja kiképezni. Hogy az egylet megalakult, abban jó része van Popper Mórnak is, ki az ügyek élére állván, számos hívet szerzett az egylet számára.

— **Örömeben meghalt** — mint Bajáról írják egy Heller Daniel nevű odaválói tanító, éppen akkor, midőn a mennyasszonyi ruhába öltözött leányát megakarta áldani.

— **Eljegyzés.** A gyulafehérvári főrabbinak, Weiss Kálmának leányát, Rozáliát, eljegyezte Blau Felix, a székesfehérvári rabbi unokája.

— **A aradi keresk. és iparbank** mult évi nyereményéből az aradi izr. árvaháznak a „Chevra Kadisa“ és az izr. jótékony egyleteknek egyenkint 20—20 frtot adományozott.

— **A „Paprika Jancsi szerkesztőjét“**, Horváth Vilmost, kinek viselt dolgait ország-világ ismeri, a lehető legrosszabb oldalról, most már valóban bepaprikázták. Ő kegyelmének Székesfehérváron is voltak olyan ügyei, melyekbe a törvény is bele szokott szólani s a melyeknek elintézése végett törvény elé kell állani. Hanem ez a tisztelt antisemita azt saját jószántából nem akarta megcselekedni, amiért aztán akarata ellenére is oda állítottak és hüvösre is tették. Ez a Horváth úr egy és ugyanazon azzal a hirhedt személyiséggel, a ki „Függetlenség“-ben annak idején a leggonoszabb, a legtöbb roszakarattal szaturált vádakot szötte a zsidóság ellen, s a ki a tiszta-eszlári mozgalmaktól való ijedtében egy másik szépséges collegájával együtt, Szerényivel a zsidó hitből kitért, hogy ennek legelkeseredettebb ellenevé szegődjék. Valóban ezek után nem is tudtuk csodálni, hogy azt a rövid életű fiók „Függetlenségét“ a „Riadót“ is megindította és szerkesztette és csak örömiünknek adhatunk kifejezést, hogy a zsidóságból az ilyen elemett önként kizárják magukat.

— **Sztropkóban** 2 év óta áll fenn a „Poel-Zedek“ czimű kézműves egylet, mely nemcsak anyagi, hanem még szellemi támogatásban is részesíti tagjait. Ugyanis esténként a munka után az egylet tagjai összegyűlekeznek, hogy a bibliával s egyéb tudományokkal foglalkozzanak. Ezen szerény egyesület legújabbán Thorát vásárolt, hogy azt a zsinagógának adományozza.

Külföldi hírek.

— **Jeruzsalem**ről írják lapunknak: Sevat hó 20-án (február 14) már a reggeli órákban Jeruzsalem lakossága ünnepélyes hangulatban és öltözetben a várostól mintegy másfélórányira eső Kolonia helység körül találkozott. Italia trónörökösét, Viktor Emanuel koronaherceg megérkezését várták. A tizezrekre menő közönség türelmesen várt az égető nap daczára, pedig a magas látogató csak este felé érkezett meg fényes katonai kísérettel, mely a szultán parancsára már Jaffaban csatlakozott a koronaherceg kíséretéhez. A királyi vendéget elébb a magas hatóságok, aztán a keresztény felekezet papjai üdvözölték. Most a szefardim, askanazim és maarabim (afrikai zsidók) főabbijai léptek elő és főveggel fejükön hangosan elmondták az előirt héber imát. A koronaherceg ezt megköszönve, azon megjegyzéssel fordult a szefad rabbihoz: „Anyám ezt megértené, mert ő megtanulta a szent nyelvet.“ Ezután megindult a végtelen menet a város felé, melynek kapuja előtt ott díszelgett a zsidók által felállított pompás diadalkapu a következő héber felirattal: „Boruch habo besém haud ben melech Victor Emanuel Neapoli jaurés eczer Italia!“ (Légy üdvöz, ki Isten nevében jössz, fenséges királyfi Viktor Emanuel, Nápoly hercege, Italia trónörököse.) A magas vendég megállott a szép kapu előtt és megmagyaráztatta magának a feliratot, a miért szívélyes köszönetet mondott Rison Leczion rabbinak.

— **A párisi Institut**, a legfőbb tudományos intézet, a halhatatlanok akadémiaja, mint örömmel értesülünk, Breal M. hitsorsosunkat választá alelnökül; ugyancsak őt választá meg elnökül az Academie des inscriptions is. Ugyan mit szólhat hozzá Drumont ur?

— **Konstantinápolyban** a napokban az Alliance iskolái javára fényes bált rendeztek, melynek élén a város legelőkelőbbjei állottak — minden vallási különbség nélkül. A bál patronusa a francia nagykövet Montebello gróf volt. Legközelebb újra bál rendeztetik a zsidó kórház javára. A bál patronusa Senior Crespo, spanyol nagykövet leend.

— **A bécsi izr. hitközség** előjárósága azon valóban dicsérendő határozatot hozta, hogy pályázatot ír ki egy a biblia oktatását elősegítő könyvre és egy zsidó történelmi munkára. A bécsi hitközség e határozata annyival inkább érdemli meg elismerésünket, mert csakis így, ily uton-módon emelhetjük s javíthatjuk hitoktatásunk lényegét, mely pedig a zsidóság fejlődésében a leghatalmasabb faktor. — Vajha e példa követőkre találma!

— **A berlini zsidó hitközség** 53,949 lélekből áll. A hitközségnek 3 rabbija és 4 kántora van. A községi fiúiskolán az igazgatón kívül 13 tanító, a lányiskolán pedig az igazgatón kívül 5 tanítónő működik. Van tanítóképezdékük és 2 hittani iskolájuk is. A nagy községen kívül számos kisebb község létezik, u. m. az Adasz Izrael, a Bne Berith, a reform község, az Ahavasz Solaum, a Schochare Hatob stb.

— **Varsóból** írják: A közigazgatási hatóságok rendeletet kaptak, mely szerint a zsidó és róm. katolikus hivatalnokok rögtön eltávolítandók és e hivatalok orthodox vallásu oroszokkal töltendő be.

— **Alexandriából** vett értesülés szerint gróf Ottenlenghi Emilio, hitsorsosunk az ottani zsinagógának egy Thorát és egy drágakövekkel kirakott aranyhímzésű köpenykét ajándékozott.

— **Az olasz kormányválság.** A combinatióba jött uj miniszterek közt L u z z a t t i nevü hitsorsosunkat is találjuk.

— **A daghamami zsidó iskola** javára az „Esperanza“ egyesület F u a d p a s a, a szultán hadsegéde, védnöksége alatt szini előadást rendezett.

— **Tangerben** az angol nagykövet neje a zsidó leányiskolát meglátogatva az igazgatóságnak az ott talált rend és szorgalom fölött elismerését fejezte ki.

— **A saloniki zsidó iskola** directorát a francia közoktatásügyi miniszter az akadémia tisztjévé nevezte ki.

— **Az Alliance** Beirutban lányműhelyt állított fel. Ilyen műhelyek most már Konstantinápoly-, Saloniki-, Drinápoly-, Beirut- és Damuskusban vannak.

— **Londonból** írják lapunknak: Lord Rothschild és Sir Goldsmid megleghangu levelet irtak Muley Izmailnak, a marokkói szultán nagybátyjának, melyben azon rokonszenves pártfogást köszönik meg, melylyel Muley Izmail a megtámadott zsidókat védelmébe fogta.

— **A Reveil du Maroc** a következőket írja: Régi szokáshoz hiven a zsidó asszonyok az idén is küldöttséget menesztettek a szultánhoz, illetve háreméhez, hogy azt üdvözljék. A küldöttség, melyet a legkülönbébb zenészek hosszú sora követett, a legizletesebb ételeket vivé magával A szultán előttük sétált el s az első palotahölgy által üdvözlözteté őket. Később a hercegnök nevelőnöje a szultán nevében üdvözlé a vendégeket s következőket mondá: „Sohasem fordított még marokkói uralkodó annyi gondot nem muzulman alattvalóira, mint Muley Hassan ő felsége, mert ő azon elvet vallja, hogy a trón csak akkor lehet szilárd, a kormány csak akkor hatalmas, ha az uralkodó országa zsidóit directe védelmébe fogja.“ Távozásuk előtt a szultán parancsára gazdagon ajándékoztattak meg.

— **Gemmingenben** (Baden) a napokban szentelték fel nagy ünnepélyességgel az ujonnan épült zsinagogát.

— **Inowrazlawban** zsidó olvasókör alakult, „hogy a zsidó öntudat felébresztessék és a társadalmi érintkezés megkönnyíttessék.“

— **A tunisi kormányzó** kezdeményezésére Tunisban fényes táncszertély rendeztetett s jövedelmének fele az Alliance ottani iskolájának ajándékoztattott.

— **Hamburgban** Lieben, consul neje elhunyt férje nyugvóhelyéül a zsidó temetőben vásárolt egy sírboltot 20,000 márkáért.

— **A francia parlament** a párisi zsidó hitközségnek a rendes évi subventiót újra megszavazta.

— **A new-yorki** egyesített jótékonyági egyletek XII. évi értesítőjét vettük, melyből az tűnik ki, hogy az egylet 29,302 személyt 56,000 dollárral segélyezett, azonkívül az ipart nagyban emelé az ipariskolák felállításával. E mellett számos keresetnélkülinek állandó munkát is szerzett.

— **Posenből** írják lapunknak: A mult év szeptember 19-én elhalálozott Auerbach Samuel örökösei egy 200,000 márkás alapítványt tettek az elhunyt emlékére, melynek kamataiból évenként a megboldogult halál napján 6 szegény (3 zsidó és 3 keresztény) segélyezendő.

— **A megtámadott hagyaték.** Már megemlékeztünk lapunk előző számában azon nagylelkű végrendeletéről, mely szerint Simson Nathan New-Yorkban a palaestina szegéy zsidóknak 50,000 dollárt hagyományozott.

Az örökösök perrel támadták meg e végrendeletet, azonban sikertelenül, mert a törvényszék a hagyatékot a palaestina zsidóknak ítélte oda.

— **A német antiszemita egyesülete** nemrég Pickenbach elnöküknek „érdemei elismeréséül“ egy ezüst serleget adományoztak. Ezen híres serleg az executor utján egy zsidóbarúshoz került, ki „történelmi jelentőségét“ nem méltatva azt egy keresztény bankárnak adta el, ki ezt ismét egy zsidó barátjának ajánlódkozta, ki alapos megtisztítás után a serleget a templomnak ajánlá fel „Kiddusch“ serlegül, — O, quae mutatio rerum!

A „Magyar zsidó középiskolai egyesület“ alapszabályai.

(Folytatás.)

23. §. A fegyelmi tanács, mely a tanintézetek mindennemű fegyelmi ügyeivel foglalkozik, öt tagból áll: az elnökből, az intézetek egyikének igazgatójából s három, a kuratorium által három évre választott kuratoriumi tagból. A fegyelmi tanács ítéletei a kuratorium teljes üléséhez fellebbezhetők. A fegyelmi tanács által alkalmazott fegyelmi szabályokra vonatkozólag az 1883. XXX. t. cz. 4°. §-a mértékadó.

24. §. A kuratorium minden hónapban rendes ülést tart. Rendkívüli ülést az elnök bármikor hívhat egybe.

25. §. A kuratorium határozatképes, ha legalább 9 tagja van jelen.

26. §. A kuratorium ülésén az elnök, akadályoztatása esetén az alelnökök egyike elnököl. Az elnököt a szavazatok egyenlő megoszlása esetén döntő szavazat illeti meg.

27. §. A kuratorium hatáskörébe tartozik minden a közgyűlés határozathozatalának fenn nem tartott egyesületi ügy, nevezetesen:

a) tagok fölvétele s esetleg a 8. §. értelmében kizárása;

b) a titkár, pénztárnok és ügyész választása;

c) az egyesület pénzügyeinek intézése s a pénzkezelés ellenőrzése;

d) a közgyűlés elé terjesztendő jelentések, költség-előirányzat s zárszámadások, az évi mérleg elkészítése s a könyvvezetés megvizsgálása;

e) a közgyűlés felhatalmazása alapján tanintézetek állítása s megszüntetése;

f) az egyesületi intézetek vezetése;

g) az intézetek tanárainak s igazgatóinak megválasztása;

h) az intézetek szervezetének, tantervének, fegyelmi szabályzatainak megállapítása;

i) a tan- s vizsgálati díjak megállapítása;

k) a tandíjmentesség megadása;

l) alapítványok, hagyományok, adományok, elfogadása;

m) a közgyűlés minden határozatának végrehajtása.

28. §. Az elnök az egyesület élén áll; képviseli hatóságok és magánosok irányában; ügyeit közvetlenül vezérli; szabályai pontos megtartása fölött örködik. Bármikor megvizsgálhatja a pénztárt és a pénzkezelést.

29. §. Az alelnökök az elnököt akadályoztatása esetében helyettesítik.

30. §. A titkár a közgyűlés és kuratoriumi üléseken az egyesületi ügyek rendes előadója; viszi az egyesület levelezéseit; megírja az intézet évi jelentését

és szerkeszti az egyesület kiadványait; őrzi az egyesület levéltárát; tagja minden iskolai vizsgáló bizottságnak.

31. §. A pénztárnok beszédeti a tagdíjakat s kifizeteti az elnök, ennek akadályoztatása esetében az alelnök által aláírt utalványokat; minden kuratoriumi ülésen számot ad az egyesület vagyoni állapotáról; elkészíti az évi költségvetési javaslatot s előterjeszti a kuratoriumnak; a kuratorium határozatai szerint elhelyezi az egyesület pénztárát.

32. §. Az ügyész a társulat minden jogi ügyét a kuratorium határozata szerint intézi.

33. §. Az egyesületet kötelező okiratok kiállításához az elnöknek, illetőleg egyik alelnöknek, és két kuratoriumi tagnak aláírása szükséges.

NEGYEDIK SZAKASZ.

Az egyesület vagyona.

34. §. Az egyesület vagyonforrásai;

- a) az örökös, alapító s rendes tagok alapítványai;
- b) a pártoló tagsági díjak;
- c) tan- és vizsgálati díjak;

35. §. Az egyesület törzsvagyonát, melynek csak kamatai használhatók föl az évi kiadások fődözésére alkotják:

- a) az örökös, alapító és rendes tagok alapítványai;
- b) a pártoló tagsági díjak egy negyedrésze;
- c) az alapítványok-, hagyományok- és adományoknak a 37. §-ban megjelölt fajai és részei;
- d) az esetleg fenmaradt évi fölösleg.

36. §. Az évi költségek fődözésére szolgálnak:

- a) a törzsvagyon kamatai;
- b) a hitközségek be nem fizetett alapítványai után fizetett évi járulékok;
- c) a pártoló tagsági díjak három negyedrésze;
- d) az alapítványok-, hagyományok- és adományoknak a 37. §-ban megjelölt fajai és részei;
- e) a tan- és vizsgálati díjak.

(Vége következik.)

Dr. Grósz Dávid.

Az „Egyenlőség“ eredeti elbeszélése.

Irta: Dr. Bácskai Albert.

(X. folytatás.)

Szegény Dávidot elvezették a rend pribékjei; a sok nyomor és keserves szenvedésekre most már a megaláztatás és szégyen bélyege is tetőzte; épen elég arra, hogy egy küzdelemre képes ifjú lélek szárnyait megtépázza.

*

Másnap reggel a vizsgálóbíró jött el jegyzője kíséretében Czompókék lakására; gondosan, fürkészve jártak-keltek körül a házban és jegyzőkönyvet vettek fel az ott látott minden apróságról. Épen távozni készült a vizsgálóbíró, midőn a lázban sinylődő kis leány ismét felriadt és megszokott mondókáját kezdé elrebegni: „... Tolvaj... feltörtétek... megöltétek...“

A vizsgálóbíró figyelni kezdett. Pista, a ragyás mesterlegény, abbahagyva munkáját, amelybe olyan

mélységes mélyen volt eddig belemerülve, — sietett a vizsgálóbíró megnyugtanni.

— So'se hallgasson rá bíró ur, ez a kis zsidólány nagy beteg, hetek óta abajgatja már a tolvajt.

— Igen, tegnap óta mindig ezt hajtogatja, jegyzé meg Czompók ur.

— Tegnap óta? — mondá a vizsgálóbíró jelentős hangnyomással és odalépett a kis lány ágyához, megfogván annak vékony, kiaszott karját.

Rézike csöndes suttogó hangon megszóllalt újra: „... Tolvaj... öld meg... ugye él már soká... fojtsd meg... ránk vall... Pista... a könyvet a Pogány korcsmárosnak add... megölnék...“

Rézike elhallgatott, hogy soha többé meg ne szólaljon. A vizsgálóbíró komoly, elsötétült arczzal bevonult a fülkébe Czompók urral, csöndesen suttogtak odabent egy darabig, Czompók hangját hallani lehetett olykor darabosan, amint mondá, hogy Pista, az a ragyás mesterlegény amoda, Pogány, az pedig a közeli, rozshírü rozsdautczai korcsmároshoz ment.

Minden meg volt fejtve, a két mesterlegény lopta el a takarékpénztári könyvecskét, csak Rézike volt tanuja annak, mikor a tulipántos ládát feltörték a múlt éjjel, azután tanakodtak a felett, hogy nem jó volna-e megfojtani a beteg kis leányt, nehogy az rájuk vallhasson, hallotta a kis lány azt is, hogy a könyvet a közelben lakó Pogány korcsmárosnak fogja átadni a Pista...

A rögtön megejtett vizsgálat csakugyan igazolta is e tényeket. A takarékpénztári könyvecskét megtalálták Pogány korcsmárosnál, aki kénytelen volt bevallani, hogy azt a „ragyás Pista“ vitte hozzá.

Szegény kis Rézike, jól látta már tegnap is, hogy mi történik körül, de teste-lelke a láz- és a múlt éjjeli borzalomtól úgy meg volt viselve, hogy nem volt képes többé barátjának, Dávidnak, védelmére kelni; mig most vergődő lelkének egy utolsó fellobbanásával megtette az ő ártatlan meghittjének az utolsó szolgálatot.

A főkapitányság börtönének ajtaja megnyílt; Dávid kitámolygott a börtönből és a küszöbön a ragyás Pista még erősen oldalba is lökte; — mit bánom én, mondá — legföllebb egy hónappal tovább élek az állam kosztján!

Dávidnak a kezébe nyomták az ő bünjelként lefoglalt 40 forintját, aláírtak veie egy jegyzőkönyvet és evvel szélnek eresztették őt, a büntető igazság e martyriját, aki nemhogy zajt ütni, panaszolni fogja a rajta elkövetett rettentő sérelmet, de pironkodással fogja azt titkolni.

Hja! — ha ártatlan is, ne legyen szegény, ne legyen szalmazsákban eldugott 40 forintja, ne lakjék a külváros egy hónapos ágyán és mindenekfelett ne használjon olyan hihetlen kifogást, hogy hegyes vidékre akar utaztatni egy betegen sinylő kis férget és ezért jár télviz idején lyukas czipőben.

Az igazságszolgáltatás közegei nem keresnek gyémántot, de bünt keresnek a szemétkben és ha ott gyémántra bukkannak, okuk van hinni, hogy az lo p o t t gyémánt!

*

Hah, milyen éjszaka volt az, amelyet Dávid a börtönben töltött; mennyi cynismus, mennyi fásultság és elkeseredés a művelt társadalom fegyelme ellen; és milyen vásottan röhögött fel a czella többi hat Jakója, amikor ő unszolásukra elbeszélte, hogy ártatlanul került be ide közéjük; „balek vagy még te, czimbora, — idelelni mi köztünk őszintén szoktunk beszélni és nem igen szépitgetjük a dolgot — ráérsz majd odafenn tagadni, mond el inkább, hogy mikép folyt le a dolog, mi majd kitanítunk, hogy miképen kell azt ügyesen letagadni,“ mondá egyikük.

Dávid künn volt a pezsgő néparadatban, a hatvani utcza közepén, — még most is összeborzadt az elmúlt éj szörnyü élményeinek emlékétől.

Nem mert az embereknek a szemükbe nézni; attól félt, hogy megismerik rajta, hol tölté az éjjel.

Hja, mert a bűn olyan, mint a láng, elég közel lenni hozzá, hogy megperzselje az embert.

Dávid hazafelé támolýgott; a szobából nem halatszottak feléje az ismerős kalapácsütések, amint a szobába lépett. lábai csaknem gyökeret vertek az ijedségtől, a Rézike ágya üres volt, a kis leány ott feküdt már a földön egy kopott fekete lepellel betakarva . . . holtan.

Mint mikor egy összeszorított vizáradat törí át zsilipjeit, oly elemi erővel kelt fel Dávid keblében most megannyi néma szenvedése az utolsó napoknak; a kis Rézike hült tetemeire veté magát és feljajdult, felsírt keservesen.

A Rézike temetése is olyan csöndes és zajtalan volt, aminő rövid élete; egy-két szenvedélyesen könyezni szerető szomszédasszony állotta körül a gyalulatlan fakoporsót, amelyen nem volt semmi dísz, semmi pompa. Ilyet ez a kis lány életében sem ismert, csak gazdag emberek szokták a halál borzalmasságát földi pompával megváltani.

De ott hevert a Rézike koporsója közepén egy új divatu kaczer kis hülgykalap drótágon rengő fényes tollazatu kis kolibri-madárral és piros selyemesokrokkal díszítve.

Ez volt a Dávid koszoruja, melyet utolsó filléreim vásárolt meg; talán megérti e kis ajándék gyöngéd czélzatát fényes martyr lelke annak a hervadt testnek, amelynek elköltözésével ő reá nézve elborult, elsötétült a világ; mintha az egész nagy világot egyetlen vékony gyertyaszál árasztotta volna be fénynyel és ez egyetlen lángocskát hirtelen kioltották volna.

(Folytatása következik.)

Szerkesztői posta.

Hitközségi előjáró. Igaza lehet az orthodoxok közvetítő bizottságát illetőleg, de a mi az országos irodát illeti, leghatározottabban állíthatjuk, hogy éppenséggel nem ragaszkodik fennállásához, sőt örömet lemond létéről, ha ez által megszűnhetni tudná a pártokra való szakadást. Ezt természetesen csak akkor lehetne elérni, ha egyszersmind az orthodox közvetítőbizottság is leköszönne, amire azonban semmi kilátás nincsen.

Bizottság. A rabbi már a szabályrendelet kibocsájtása előtt is vezette az anyakönyvet, más anyakönyvvezetőt tehát nem választhatnak.

Kandidatus. Fájdalom, még mindig nem vagyunk reczipiált felekezet. minélfogya kérdés, a zsidó lelkészek és lelkészjelöltek háboru esetén ugyanazokban a kedvezményekben részesülnek-e majd, mint a keresztény felekezeteknél. Annyi bizonyos, hogy rabbi-jelöltekül csak azok tekintetnek, kik vagy a pozsonyi jesiban, vagy a budapesti rabbiképezdén nyertek képesítést.

P. T. B. Európában lakunk. — —

G. L. Cz. Dr. Chorin Ferencz Aranyos-Medgyesnek, dr. Mandel Pál Nyir-Bátornak, dr. Neményi Ambrus Szilágy-Csehinek és dr. Ullman Sándor Alsó-Arpásnak országgyűlési képviselője.

△ A zsidó anyakönyvikerületek felosztása nem törvény, hanem szabályrendelet által történt; e kettő közti különbség pedig meglehetősen nagy.

Br. U-ban. Sajnáljuk, ilyen ügybe nem avatkozhatunk.

Szafra. Az országos rabbiképző intézet a mult héten felavatottokon kívül 4 rabbit bocsájtott el, kik már községekben működnek: dr. Neumann Ede rabbi Nagy-Kanizsán, dr. Steiner Jakab rabbi Nagy-Atádon, dr. Rosenstein Mór rabbi Tapolczán és dr. Bárány József hitszónok Debreczenben.

K. J. Helyben. Vettük, köszönjük és alkalmilag közöljük. G. urral hol lehet találkozni?

Anonymus. Levelében legérdekesebb az — aláírás.

Dr. G. P. Helyben. A „b. h.“ betük a zsidó iratok homlokzatán „beezrasz hasém“-et jelentenek, mely annyit tesz, mint: Isten segítségével.

Dr. Ph. Gl. Was die Uebersetzung ins ungarische anbelangt, darauf sind wir schon eingerichtet, auf was wir nicht „eingerichtet“ sind, das ist die — Bezahlung der Artikel. Ihre Arbeiten so schön sie auch sind, eignen sich übrigens überhaupt nicht für unser Blatt.

Rabbi. Im lo lemááncho táasz

Én lewakér w'limezo máasz —

B. P. T. Efruszi Mór bankár a párisi Rothschild veje; az Efruszi család portugál származásu. — „Monsieur le baron Maurice de Hirsch Paris“ teljesen elég. — Paris Rue de Trévisé 35.

LANDESMANN LIPÓT

flu-nevelő-intézete

SZABADKÁN (Bácska.)

Lelkiismeretes oktatás a kereskedőnek és gazdasznak legfőbb előismeretekben. Előkészítés az egyéves önkéntességre jogosító vizsga letételére. Benlakás a leghiresebb kereskedelmi neveldek mintájára. **Vallás-erkölcsi nevelés.**

Gondos felügyelet. Mérsékelt árak.

Gyenge testalkatu vagy nehéz felfogásu 6—16 éves fiuk számára kiválóan ajánlható.

Beléphetni jelenleg is — Értesítő ingyen.